

Valtioneuvostolle

Kirjallinen kuuleminen hallituksen tiedonantoon yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämisestä suomalaisessa yhteiskunnassa

Kiitos mahdollisuudesta lausua erittäin tärkeästä aiheesta. Ohessa kommenttimme kysymyksiin.

Yhdenvertainen Suomi -toimintaohjelma (2021-2023) on huolellisesti ja laajassa yhteistyössä valmisteltu tärkeä kokonaisuus, jonka toteutusta uuden hallituksen tulisi jatkaa. Rasismin- ja syrjinnänvastaisen työn tulisi ylipäättään jatkua yli hallituskausien ja kaikkien puolueiden tulisi sitoutua siihen, sillä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen edellyttää jatkuvaa työtä. Eri toimenpiteitä tulee toteuttaa, seurata ja arvioida muuttuvissa tilanteissa yhä uudelleen.

Kaikki toimintaohjelman tavoitteet ovat hyvin perusteltuja ja yksittäisten toimenpiteiden hyödyllisyyttä on mahdollista arvioida vasta muutamien vuosien kuluttua. Erityisen tärkeinä tavoitteina näemme eriarvoistavien rakenteiden purkamisen (tavoite 1) sekä hyvien väestösuhteiden edistämisen ja turvallisen arjen varmistamisen kaikille (tavoite 5). Turvalliseen arkeen kuuluu myös perheenyhdistämisen mahdollisuus yhtäläisesti oleskeluperusteista riippumatta. Työelämän monimuotoisuuden ja syrjimättömyyden toteutuminen edellyttävät paitsi rekrytoinnin, myös työyhteisöjen ja monimuotoisuuden johtamisen kehittämistä edelleen (tavoite 2). Kansainvälisen rekrytoinnin ohella on syytä muistaa, että käyttämätöntä osaamispotentiaalia on Suomessa jo nyt asuvissa työttömissä maahanmuuttotilanteissa ihmisissä.

Yksittäisinä hyvinä käytäntöinä mainittakoon anonyymiin rekrytointiin liittyvät kokeilut ja Olen antirasisti -materiaalin luominen. Uusien selvitysten sijaan uuden hallituksen tulisi panostaa konkreettisiin toimenpiteisiin ja niiden vaikutusten seurantaan. Yhdenvertaisuuden toteutukseksi vaikkapa työelämässä, viestinnässä tai nuorten vapaa-ajan harrastusmahdollisuuksissa tulee hallitusohjelman kirjauksia arvioida ja käytännössä toteuttaa niin, että myös kulttuuriset, uskonnolliset tai kielelliset tarpeet ja oikeudet huomioidaan.

On huomattava, että uudessa hallitusohjelmassa ei ole kiinnitetty huomiota Yhdenvertainen Suomi -toimintaohjelmassa esiin tuotuun, suomalaisessa yhteiskunnassa esiintyvään rasismiin ja vihapuheeseen eikä mainittu antirasistisen työn tukemista hallituksen yhtenä prioriteettina. Monet tutkimukset osoittavat etnisten ja uskonnollisten vähemmistöjen Suomessa, erityisesti afrikkalaistaustaisten ja muslimien, kohtaavan arjessa ja työhaussa rasismia ja syrjintää. On erittäin haitallista, jos muualta muuttaneet ja heidän Suomessa syntyneet lapsensa eivät voi luottaa yhdenvertaiseen kohteluun ja mahdollisuuksiin Suomessa ihonväristään, nimestään tai pukeutumisestaan johtuen. Tämä aiheuttaa luottamuksen murenemista suomalaista poliittista järjestelmää kohtaan sekä vaikuttaa negatiivisesti kuulumisen tunteeseen ja yhteiskunnalliseen koheesioon.

Yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämiseksi suomalaisessa yhteiskunnassa tulee tarkastella kriittisesti myös termejä, yleistyksiä ja kategorisointeja, joiden avulla poissuljetaan tai arvotetaan eri väestöryhmiä ja jopa kansoja. Esimerkiksi uudessa hallitusohjelmassa ei ole aina selvää, keitä suomalaisiksi lasketaan – vain Suomen kansalaisuuden saaneet vai myös maassa pysyvästi asuvat? (esim. s. 102, ”Hyöty paremmin toimivasta kilpailusta tulee erityisesti

kuluttajalle, suomalaisille”). Muita esimerkkejä ovat hallitusohjelman viittaukset sellaisiin maihin, joista Suomeen tulleet ovat yleensä työllistyneet ja integroituneet hyvin ja jonne markkinoidaan työmahdollisuuksia (s. 74) – vastakohtana sellaisiin, joista tulleiden ei oleteta kotoutuvan hyvin, tai pakolaisiin joita halutaan auttaa (Ukraina) – vastakohtana niihin Euroopan ulkopuolelta tuleviin pakolaisiin, joiden määrää halutaan minimoida (s. 196) ja Suomeen asettumisen ehtoja kiristää. Kaikkien poliittisten toimien tulisi edistää ihmisten yhdenvertaisuutta yhteiskunnan eri osa-alueilla.

Kunnioittavasti

Marja Tiilikainen
Tutkimusjohtaja
Siirtolaisuusinstituutti